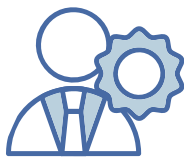

ЧИ МОЖЛИВИЙ СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ЗЕЛЕНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ?

Апробовані механізми EVERLEGAL

EVERLEGAL

Олександр Ружицький, партнер EVERLEGAL
Андрій Оленюк, партнер EVERLEGAL
Юлія Воронцова, радник EVERLEGAL
Леся Багінська, юрист EVERLEGAL

Україна має унікальну можливість стати лідером зелених трансформацій, впроваджуючи Європейський зелений курс. Однак, для досягнення цієї мети необхідні не лише чіткі стратегії, але й реальні дії з боку підприємств.

EVERLEGAL є прикладом відповідального бізнесу, який усвідомлює наслідки зміни клімату як на місцевому, так і на глобальному рівні. Компанія активно працює над зменшенням свого впливу на навколишнє середовище, створюючи власний напрямок сталого розвитку та підтримуючи проекти, які відповідають цим цілям. Пропагуючи сталий розвиток, EVERLEGAL підтримує «зелену» енергетику та екологічні ініціативи, демонструючи приклад для інших компаній та сприяючи прогресу України у напрямку зеленої економіки.

Підприємства вже усвідомлюють значимість проблематики сталого розвитку та намагаються об'єднуватися і напрацьовувати дієві інструменти. Які основні виклики для сталого розвитку в умовах військового стану? Розібралися в інтерв'ю з експертами EVERLEGAL.

Якими є вимоги директив ЄС з ESG-звітності? Які звіти необхідні відповідно до Глобального договору ООН та як це все стосується України?

Вимоги директив ЄС щодо ESG-звітності зосереджені на підвищенні прозорості та стійкості компаній. Згідно з Директивою ЄС щодо нефінансової звітності (NFRD) та Директивою щодо звітності про стійкість підприємств (CSRD), компанії мають розкривати інформацію про вплив своєї діяльності на екологію, соціальні аспекти та управління. Це включає дані про викиди парникових газів, енергоефективність, права людини та антикорупційні заходи.

Глобальний договір ООН передбачає щорічні звіти про прогрес у впровадженні десяти принципів у галузях прав людини, трудових відносин, екології та боротьби з корупцією. У травні 2023 року EVERLEGAL стала членом Глобального договору ООН, зобов'язавшись дотримуватися цих принципів. Для України ці вимоги важливі в контексті євроінтеграції, допомагаючи бізнесу стати більш прозорим і конкурентоспроможним на міжнародному ринку.

Як EVERLEGAL долучається до глобальних організацій та проектів з підтримки сталого розвитку?

Наша команда активно долучається до глобальних організацій та проектів з підтримки сталого розвитку через комплексну допомогу, адаптовану до унікальних потреб міжнародних організацій. Ми забезпечуємо дотримання нормативних вимог, розв'язуємо договірні питання та підтримуємо організації, які прагнуть допомогти постраждалим громадам в Україні.

Зокрема, підписали договір з UN Global Compact, що підтверджує наше зобов'язан

ня дотримуватися принципів сталого розвитку. Співпрацювали з Данською радою у справах біженців (DRC), надаючи юридичну допомогу мільйонам українців. Також співпрацювали з Програмою сприяння громадській активності «Долучайся!» (USAID/ENGAGE), реалізуючи освітні проекти для підтримки громадянського суспільства, малих та середніх підприємств в громадян України.

Навесні 2024 року випустили вже третій EVERLEGAL Sustainability Progress Report 2023, де детально описали свої досягнення у сфері сталого розвитку. У травні EVERLEGAL підписала партнерський Меморандум з Асоціацією професіоналів довкілля (PAEW), в рамках цієї співпраці ми заснували Інститут довкілевого права.

Крім того, ми супроводжуємо Агентства ООН в Україні та інші міжнародні організації, допомагаючи їм реалізовувати свої місії. Водночас ми розробляємо та впроваджуємо власні ініціативи на підтримку сталого розвитку, спрямовані на довгострокові позитивні зміни в суспільстві.

Чи працює команда над напрацюваннями нормативно-правової бази щодо впровадження інструментів сталого розвитку? Якщо так, то чи є перепони і як вирішуєте?

Так, наша команда активно працює над цим. **Беремо участь у підготовці та складенні законопроектів, які спрямовані на покращення правового середовища в цій галузі.** Наприклад, команда долучилася до підготовки законопроекту про просування прозорості у видобувних галузях в Україні та до розробки законопроекту про заборону пластикової упаковки.

Серед перепон, з якими ми стикаємося, є складність узгодження інтересів різних зацікавлених сторін, а також інертність деяких державних органів щодо впровадження змін. Щоб розв'язувати ці проблеми, ми активно співпрацюємо з різними стейкхолдерами, включаючи громадські організації, бізнеси та державні установи. Завдяки відкритому діалогу та партнерству ми шукаємо компроміси та прагнемо досягти спільних цілей, що сприятиме стійкому розвитку та впровадженню екологічно значущих рішень.

Чи довелося змінювати стратегії сталого розвитку через військовий конфлікт? Якщо так, то як?

Війна змінила наші плани та пріоритети, але не завадила нам підтримувати Україну та робити внесок у Цілі сталого розвитку ООН.

2022-2023 роки були дуже складним для нашої країни. Попри це, як фірма, як сильна українська команда, ми об'єднали зусилля та зробили значні кроки в напрямку сталого розвитку, підтримуючи український народ. Ми продовжували наш активний внесок у досягнення ЦСР ООН у рамках нашого напрямку сталого розвитку, зосереджуючись на трьох основних цілях: 3 (якісна освіта), 16 (мир, справедливість та сильні інститути) та 17 (партнерство заради сталого розвитку). Ми сприяли їм через власні ініціативи, а також через партнерство з іншими організаціями.

Детальніше про наші ініціативи ви можете дізнатись із наших звітів сталого розвитку, зокрема:

[EVERLEGAL Sustainability Progress Report 2022](#)

[EVERLEGAL Sustainability Progress Report 2023](#)

Як війна вплинула на плани щодо інвестування у зелені проекти?

Повномасштабне вторгнення в Україну внесло суттєві корективи у пріоритети та стратегії. Це створило значні виклики для фінансових та інфраструктурних ресурсів, що ускладнило реалізацію деяких з наших запланованих екологічних ініціатив. Однак ці складнощі також стали каталізатором для переосмислення нашого підходу та адаптації стратегій.

У відповідь на ці виклики, **команда зосередилася на підтримці проектів, які можуть принести найбільшу користь в умовах нинішньої невизначеності, таких як ініціативи, що сприяють відновленню постраждалих територій і забезпечують стійкість екосистем.** Також активно співпрацюємо з міжнародними партнерами та українськими організаціями, що мають потенціал для швидкого і значного впливу на екологічний стан в Україні.

Війна підкреслила необхідність інтеграції елементів сталого розвитку у відновлювальні стратегії та підвищила важливість інвестування в зелений сектор як частини загальної відбудови країни. Це допомогло нам переглянути та уточнити наші інвестиційні пріоритети, фокусуючи увагу на проектах, які не лише сприяють екологічній стійкості, але й підтримують соціально-економічну відбудову.

Які напрямки включає стратегія та план дій вашої фірми у сфері сталого розвитку?

Ми зосереджуємось на трьох основних напрямках: сталий бізнес та менеджмент, сталий розвиток та наші клієнти, а також сталий розвиток та наші проекти. Для цього ми зібрали професійну команду під керівництвом партнерів Євгенія Дейнеко та Андрія Оленюка, які відповідають за розвиток цього напрямку, проектів та роботу з клієнтами щодо різних викликів у питаннях сталого розвитку.

Окрім того, **команда активно працює в секторі сталого розвитку, підтримуючи різні ініціативи та впроваджуючи власні проекти.** Серед наших ключових ініціатив:

- Є співініціаторами платформи GetMarket, що є першою в Україні платформою для інвестицій у зелені проекти. Це платформа, яка об'єднує незалежні консалтингові компанії, що працюють у сфері альтернативної енергетики України, з метою систематизації та розвитку ринку енергетики, а також підтримки інвесторів в успішній реалізації енергетичних та промислових проектів.
- Створили власний «ВЕЛОПАРК EVERLEGAL». Мета ініціативи полягає у пропагуванні екологічного транспорту та здорового способу життя серед наших співробітників. Ми створили велопарк, щоб заохотити використання велосипедів як екологічно чистого та здорового способу пересування.

Окрім того, **функціонує програма Pro Вопо підтримки організацій у секторі сталого розвитку,** яка передбачає виділення 1000 годин на рік на юридичну підтримку ініціатив, спрямованих на сталий розвиток. Це наш спосіб сприяти позитивним змінам та підтримувати організації, які працюють над важливими екологічними та соціальними проектами.

Який бізнес-підхід EVERLEGAL використовує для підприємств? Які апробовані рішення вже є?

Фокусуючись на «зеленій» енергетиці та екологічних ініціативах, варто зазначити, що в період війни наша практика енергетики та природних ресурсів зберегла і навіть посилила свої зобов'язання перед клієнтами завдяки впровадженню плану забезпечення безперервності роботи та підтримки. Наш бізнес-підхід включає кілька ключових елементів:

- **Проактивне управління ризиками:** Ми запровадили спеціалізовані послуги з оцінки та управління ризиками для енергетичного сектору, що дозволяє нашим клієнтам ефективно мінімізувати юридичні та операційні ризики у складних умовах.
- **Покращена комунікація:** Ми забезпечуємо прозоре та часте спілкування з клієнтами, регулярно інформуючи їх про зміни у нормативно-правовому середовищі та потенційні наслідки конфлікту.
- **Новий напрямок у юридичному супроводі:** Ми розширили наші послуги для проектів у сфері відновлюваної енергетики, включаючи підтримку розробки, фінансування та експлуатації таких проектів, а також консультації з питань екологічного права та податкових пільг.
- **Стратегічні партнерства:** Ми формуємо партнерства з державними органами та міжнародними організаціями для забезпечення ефективної реалізації енергетичних проектів.
- **Відновлення енергетичних проектів:** Наша команда фокусується на відновленні критично важливих проектів, які були перервані конфліктом, включаючи вирішення спорів і забезпечення правової бази для адаптації до нових умов.
- **Підтримка співробітників:** Ми надаємо всебічну підтримку нашим співробітникам, включаючи ресурси психічного здоров'я і фінансову допомогу, щоб забезпечити їх життєстійкість та ефективність у наданні послуг.

Цей комплексний підхід демонструє нашу відданість принципам стійкості, інноваційності та непохитної підтримки наших клієнтів під час воєнного стану.

Як нам відомо, EVERLEGAL активно розвиває напрямок роботи, пов'язаний з відшкодуванням збитків, завданих збройною агресією Російської Федерації проти України. Отже, які можна створити міжнародні механізми для відшкодування Україні завданих збитків завданих агресією рф?

Полеміка з приводу цього питання за останні три роки змінилася кардинально. Якщо у 2022 році міжнародна спільнота категорично стверджувала, що конфіскація російських активів є неможливою мірою в силу принципу непорушності права власності та суверенного імунітету, то **у 2024 році ми можемо сміливо говорити, про те, що пошуки юридично правильного та механізму примусити агресора нести відповідальність за завдані його діями збитки, продовжуються і активно обговорюються як на національному, так і на міжнародному рівні.**

На сьогодні найбільш перспективним є напрямок розробки міжнародного механізму відшкодування збитків, заснований на міжнародному праві про контрзаходи, тобто праві держави вживати певні дії у відповідь на протиправні діяння іншої держави.

16 квітня 2024 року Парламентська Асамблея Ради Європи (далі – ПАРЄ) ухвалила Резолюцію 2539 (2024) щодо підтримки відбудови України, в якій наголосила на тому, що настав час для держав-членів Ради Європи перейти від санкцій до контрзаходів, спрямованих спонукати державу-агресора припинити свою протиправну поведінку або виконати свої зобов'язання, що випливають з такої поведінки, зокрема, виплатити компенсацію за завдану шкоду. ПАРЄ також наголосила на тому, що легітимність таких контрзаходів залишається незаперечною в рамках суверенного імунітету.

Одним із перших кроків у запровадженні міжнародного компенсаційного механізму було створення Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України (далі – Реєстр збитків), до якого ПАРЄ закликала доєднатися як держави-члени Ради Європи, так і інші держави.

Як відомо, в Україні Реєстр збитків запрацював 2 квітня 2024 року на базі цифрової платформи «Дія». Подати заяву можуть громадяни, чие житло було знищено або пошкоджено. Згодом планується розширити перелік категорій, щодо яких може бути подані такі заяви.

Наступні важливі кроки – створення, так званої, компенсаційної комісії (комісії з розгляду заяв про відшкодування збитків, внесених до Реєстру збитків), а також створення і наповнення компенсаційного фонду для проведення відповідних виплат, зокрема шляхом конфіскації та іншого використання активів російської федерації.

9-10 липня 2024 року в Гаазі відбулася перша Підготовча зустріч, присвячена питанню створення компенсаційної комісії, на якій обговорювалися різні підходи щодо формування та подальшої діяльності такої комісії.

Отже, **процес створення міжнародного компенсаційного механізму запущено і його подальше втілення залежить**, перш за все, від узгодженої активної позиції тих держав, на території яких знаходяться російські активи (вже заморожені або ті, які ще належить виявити). На сьогодні відомо, що розмір заморожених російських активів складає близько 300 млрд доларів США. При цьому, розмір задокументованих збитків, завданих Україні, станом на червень 2023 року становив понад 416 млрд доларів США і, на жаль, ця цифра постійно збільшується.

Якщо говорити про можливість відшкодування збитків, завданих збройною агресією російської федерації проти України, можна виокремити звернення до Європейського суду з прав людини, звернення до суду іноземної держави, звернення до інвестиційного арбітражу, а також звернення до національних судів.

Кожен із перелічених шляхів має свої особливості, що стосуються як процесуальних вимог, дотримання яких є необхідним при виборі того чи іншого способу захисту порушених прав, так і можливості досягнення бажаного результату. Наша задача – допомогти нашим клієнтам розібратися з цими особливостями і обрати той шлях, який буде найбільш ефективним та економічно вигідним для них. Після узгодження стратегії захисту ми надаємо клієнтам повний юридичний супровід, в тому числі під час формування належної доказової бази та визначення розміру завданих збитків. Наша робота не закінчується отриманням судового рішення, оскільки кінцевою метою для наших клієнтів завжди є його реальне виконання, тому наразі наші зусилля зосереджені також на пошуку можливих шляхів для її досягнення.

Крім того, ми переконані, що **наявність обґрунтованого судового рішення, яке набрало законної сили, та в основу якого покладена належна доказова база, певною мірою спростить розгляд компенсаційною комісією заявки**, поданої до Реєстру збитків, тому ми наполегливо радимо нашим клієнтам не зволікати із вжиттям кроків, спрямованих на фіксацію завданих збитків та ініціювати процесу їх підтвердження, у тому числі, у судовому порядку.

Чи є успіхи та які тенденції конфіскаційного механізму України? Що передбачає практика ВАКС?

Не зважаючи на те, що компенсаційний механізм перебуває лише на стадії розробки і створення, вважаю, що ми можемо говорити про усіх у тому, що його нагальність та необхідність визнається міжнародною спільнотою як один із елементів «всеосяжної системи відповідальності російської федерації за її протиправні дії».

Критично важливо мати міжнародну підтримку у цьому питанні, оскільки російські активи «розкидані» по всьому світу, і лише спільно напрацьована узгоджена міжнародна позиція щодо можливості конфіскації та використання цих активів з метою відновлення України зробить цей механізм не просто потенційним важелем впливу на державу-агресора, а реально працюючим інструментом.

Ми бачимо, що міжнародний компенсаційний механізм не просто декларується в якості намірів. Вживаються конкретні кроки для того, щоб його запустити в роботу, розробляються його складові елементи та напрацьовується майбутня структура. Це все – однозначно усіх, особливо, враховуючи ту обставину, що у першій половині 2022 року питання конфіскації російських активів викликало досить різкий спротив міжнародної юридичної спільноти.

Основні тенденції компенсаційного механізму спрямовані на пошук юридично обґрунтованого способу використання вже заморожених російських активів, а також удосконалення шляхів виявлення і заморожування/арешту не лише активів, які належать російській федерації, але й суб'єктам, які продовжують із нею співпрацювати, зокрема, у військово-промисловому комплексі. Особлива увага наразі приділяється питанням унеможливлення обходу санкцій, запроваджених щодо росії та пов'язаних із нею осіб.

ВАКС досить успішно застосовує такий санкційний механізм як стягнення російських активів в дохід держави, і наразі, можна сказати, що це єдиний дійсно дієвий механізм, який використовується для стягнення активів російських олігархів та інших пов'язаних із росією осіб в дохід держави.

Але звісно, враховуючи специфіку відповідної сфери та реалії сьогодення, перед судом постають нові виклики, які вимагають нових більш інноваційних підходів. Наразі одним із досить гострих питань є захист прав непідсанкційних осіб, які мають частку у юридичних особах, пов'язаних із російською федерацією. Утім, аналіз практики ВАКС вказує на те, що суд успішно справляється із цими викликами, рішення ухвалюються із доволі якісним юридичним обґрунтуванням та врахуванням тих недоліків, які, можливо, були допущені у минулих періодах.

EVERLEGAL нещодавно підписала партнерський Меморандум з Асоціацією професіоналів довкілля РАЕВ. На що буде спрямована співпраця? І як колаборація з Асоціацією зможе допомогти в трансформації?

Ця співпраця спрямована на підтримку екологічної трансформації та підготовку висококваліфікованих кадрів для зеленої відбудови України. Метою РАЕВ є створення інструментів для екологічної трансформації у всіх сферах та галузях, що є критично важливим для України, яка постраждала від значних екологічних наслідків війни.

У рамках цієї співпраці, **EVERLEGAL та РАЕВ заснували Інститут довкілевого права**. Пріоритетними завданнями Інституту є розробка та впровадження навчальних програм з екологічного права, підготовка спеціальних курсів для студентів та представників органів місцевого самоврядування, а також навчальних курсів підвищення кваліфікації для державних службовців. Співпраця з РАЕВ сприятиме формуванню потужного юридичного кадрового потенціалу, необхідного для екологічної трансформації України, і стане значним кроком для досягнення Глобальних цілей сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 4 – якісна освіта.

Як ваша команда бачить майбутнє сталого розвитку в Україні після завершення війни? Чи виникли нові можливості для сталого розвитку в умовах війни, яких раніше не було?

Майбутнє сталого розвитку в Україні після завершення війни виглядає перспективно завдяки наявності нових можливостей та підвищеній увазі до відбудови країни на засадах сталого розвитку. Війна показала нам важливість екологічної стійкості та ефективного управління природними ресурсами, що стимулювало інтерес до інновацій та інвестицій у ці сфери. Після війни з'являться нові можливості для відновлення інфраструктури з використанням сучасних екологічних технологій, що сприятиме розвитку зеленої економіки.

Більше того, **одним із важливих аспектів на нашу думку є підготовка висококваліфікованих кадрів, здатних реалізувати проекти сталого розвитку**. Підписання Меморандуму з РАЕВ та активна співпраця із іншими українськими та міжнародними організаціями допоможе впроваджувати найкращі світові практики в Україні, що забезпечить сталий розвиток країни.

